

**ARE YOU
SYRIOUS**

CMS
CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE

D BRODOŠLI!
أهلاً و سهلاً بكم!
WELC ME!

**IZVJEŠTAJ O NEZAKONITIM I NASILNIM PROTJERIVANJIMA
IZBJEGLICA IZ REPUBLIKE HRVATSKE
(četvrti)**

Zagreb, 28. veljače 2018.

Četvrti Izvještaj o nezakonitim i nasilnim protjerivanjima izbjeglica iz Republike Hrvatske u razdoblju od lipnja 2017. do veljače 2018. godine

Sažetak

U ovom izvještajnom periodu nažalost moramo konstatirati da je nastavljeno nezakonito i povremeno nasilno postupanje prema izbjeglicama koji, budući da nemaju mogućnost legalnog ulaska, ilegalno ulaze na teritorij RH. Takvo postupanje primjenjivano je i nad onim osobama koje su nakon ulaska u RH izrazile namjeru za međunarodnom zaštitom. Time Republika Hrvatska direktno krši domaće i međunarodno zakonodavstvo, a takva postupanja dovela su i do smrti djeteta. Također, više ne možemo govoriti o „sporadičnim slučajevima“ budući da je javnost saznala o postojanju policijske naredbe iz studenog 2016. koja je vrlo vjerojatno naredila sustavno nezakonito postupanje policije. Posebno zastrašuje da policija istu naredbu skriva kako od Pučke pravobraniteljice, tako i od javnosti. Zabrinjava i potvrda informacija da policija odjednom „zagubi“ sporne snimke termovizijskih kamera koje bi mogle dokumentirati nezakonito ponašanje. Nema sumnje da je RH promijenila svoju politiku postupanja prema izbjeglicama tako da prima samo izbjeglice sukladno EU dogovorima o preseljenju i premještanju. Prema ostalima se primjenjuje praksa push back-ova. Konačno primijećen je i veći broj pokušaja ulaska izbjeglica u RH kroz BiH. I na toj granici bilježimo identične prakse.

Uvod

Sva novo prikupljena i ovdje predstavljena svjedočanstva i informacije dovode do zaključka da nasilna i nezakonita protjerivanja izbjeglica koja čini hrvatska policija nisu prestala unatoč najnovijem dopisu Pučke pravobraniteljice, kao i upozorenjima nevladinih, međuvladinih, međunarodnih organizacija, inicijativa i medija¹. Iskazi, svjedočanstva, glasovne i tekstualne poruke, kao i fotografije o nezakonitim i nasilnim protjerivanjima s graničnih područja, ali i iz dubine teritorija Republike Hrvatske se nastavljaju. O tome, osim nevladinih organizacija i aktivista na terenu redovito izvještavaju i pojedini mediji². Tijekom 2017. godine Centar za mirovne studije i Are You Syrious? uputili su dvije prijave MUP-u za nezakonito i nasilno vraćanje izbjeglica, prijavu Pučkoj pravobraniteljici, dopis saborskom Odboru za nacionalnu sigurnost i unutarnje poslove te Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao i kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu RH (DORH) (vezane uz nemogućnost

¹ Cf. Izvještaj o nasilnim i nezakonitim protjerivanjima izbjeglica iz Republike Hrvatske [1](#) i [2](#), [Izvještaj o novom valu nasilja prema izbjeglicama na granicama Republike Hrvatske](#), [BorderviolenceMap](#), [Games of Violence](#), etc.

² [Primjer 1 – tekst Barbare Matejčić za Tportal](#), [Primjer 2 – prilog Ane Malbaša - Provjereno Nove Tv](#); [Primjer 3 – tekst Emme Graham-Harrison Guardian](#)

traženja azila na teritoriju RH). Obitelj Hosseini također je uputila kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja u hrvatskoj policiji vezanu uz konkretan slučaj pogibije članice njihove obitelji - djevojčice Madine. Većina institucija dala je vrlo šture odgovore ili su odgovori izostali. Do preokreta dolazi početkom 2018. godine kada tijela i institucije javne vlasti ipak poduzimaju određene korake te, primjerice, državno odvjetništvo pokreće istražne radnje oko pogibije afganistanske djevojčice Madine Hosseini, a saborski Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost saziva tematsku sjednicu pod nazivom "Uskraćivanje međunarodne zaštite u Republici Hrvatskoj". U tom je smislu ključan objavljeni dopis Pučke pravobraniteljice DORH-u kojim su na vidjelo izašle brojne nepravilnosti i nezakonitosti u radu MUP-a koje imaju nesagledive posljedice za sustav ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, Europskoj uniji, izbjegličku populaciju na koju se odnose i dr. Informacije koje se mogu pronaći u materijalima koje je Pučka pravobraniteljica dostavila DORH-u, osvjetljavaju one postupke i trendove o kojima smo pisali u prethodnim izvještajima. Iz tog materijala jasno je da se nije radilo o izoliranim i sporadičnim slučajevima nezakonitih protjerivanja kao ni o benignom „odvrtačanju“, već o planskim i sustavnim mjerama lišavanja slobode bez pravne osnove, uskraćivanja pristupa međunarodnoj zaštiti (zaobilaženje zakona i uskrata prava osobama da u individualnom postupku uz pomoć prevoditelja iskažu sve bitne okolnosti i činjenice) te kršenje načela non-refoulement. Sve ove informacije mogu potvrditi i naše udruge koje su tijekom čitave 2017. godine radile na terenu i na dnevnoj razini se suočavale s opisanim trendovima. Danas bez zadržke možemo utvrditi da RH ne omogućuje traženje međunarodne zaštite na svom teritoriju osobama koje su ilegalno ušle u RH. Pri tome se uopće ne postavlja pitanje na koji drugi način su osobe koje traže zaštitu mogle ući na teritorij RH budući da zbog trenutnog viznog režima i drugih europskih i hrvatskih restriktivnih mehanizama regulacije broja izbjeglica u Republiku Hrvatsku, nemaju druge opcije do ilegalnog ulaska. Osobe koje imaju pristup sustavu međunarodne zaštite gotovo jedino su u zadnjih nekoliko mjeseci osobe koje se sukladno programima EU dovode u RH iz Turske, Italije i Grčke.

U ovom izvještaju osvrćemo se na osnovne obrasce i tendencije represivnog i restriktivnog režima kontrole migracija na periferiji Europske unije u razdoblju od našeg zadnjeg izvještaja objavljenog [krajem svibnja 2017. godine do danas](#). Kroz opise konkretnih slučajeva, potkrijepit ćemo naše nalaze. Na kraju izvještaja nalaze se naši zahtjevi prema nadležnim institucijama.

Metodologija

Izvještaj je rezultat višemjesečne suradnje nekoliko organizacija, kolektiva i inicijativa: [Are You Syrious?](#) (AYS), [No name kitchen](#) (NNK), [Centra za mirovne studije](#) (CMS) i [Inicijative Dobrodošli!](#). Sve organizacije na dnevnoj bazi rade s izbjeglicama. U svojim svakodnevnim kontaktima s izbjeglim osobama njihovi se volonteri i aktivisti kontinuirano susreću s informacijama i svjedočanstvima koja upućuju na nezakonita postupanja policije te ih, kada su to u mogućnosti, i dokumentiraju. U

koordinaciji s drugim organizacijama i inicijativama, a u suradnji s odvjetnicima, CMS i AYS protjeranim osobama također pomažu prilikom podnošenja različitih sudskih tužbi vezanih za njihov status ili postupanje policije. NNK svakodnevno na terenu prikuplja svjedočanstva izbjeglica. Cilj ovog izvještaja je primarno upozoriti na negativne trendove koje smo uočili u proteklom periodu, koje smo potkrijepili s nekoliko konkretnih slučajeva. Napominjemo da izvještaj ne sadrži sve dokumentirane slučajeve nezakonitog postupanja. Nezakonitosti su prikupljane kroz: svjedočanstva izbjeglica, svjedočanstva volontera i volonterki, uvidom u službenu dokumentaciju, prikupljanjem fotografija, prikupljanjem podataka o GPS lokacijama i sl. Napominjemo da su nam svi osobni podaci o GPS lokacijama, kao i prikupljene fotografije i dokumentacija izbjeglice dragovoljno ustupile.

Trendovi, zapovjedi, nalozi i brojevi nezakonitih push backova

Kako se navodi u [dopisu Pučke pravobraniteljice](#), postoje dvije sporne zapovjedi odnosno naloga policije, a čija se primjena podudara s trendovima push backova zabilježenim u prethodnim izvještajima. Zapovijed Službe za nezakonite migracije, odnosno Ravnateljstva policije od 25. studenog 2016., prema kojoj se *sve iregularne migrante, državljane afro-azijskih zemalja, koji su nezakonito ušli u Republiku Hrvatsku iz Republike Srbije, a zatečeni su na području Policijske-uprava zagrebačke (PUZ), potrebno prepratiti u PP Tovarnik i predati službujućem šefu smjene na daljnje postupanje*, dopunjena je nalogom Ravnateljstva policije od 15. veljače 2017. o postupanju prema iregularnim migrantima zatečenim u dubini teritorija kada je svim policijskim upravama naloženo da *iregularne migrante, bez obzira na mjesto zatjecanja, moraju uz prethodnu pisanu najavu prepratiti u policijsku upravu na vanjskoj granici koja je u daljnjem postupku nadležna da u konkretnom slučaju utvrdi sve okolnosti njihova ulaska i boravka. Ako policijska uprava koja je zatekla iregularne migrante na svom teritoriju procijeni da preprata u policijsku upravu na vanjskoj granici ne bi bila svrsishodna za jačanje mjera zaštite vanjske granice, postupak sukladno Zakonu o strancima može provesti sama*.

Ako pogledamo tjedne izvještaje UNHCR-a Srbija³ vrlo lako možemo uvidjeti kako su trendovi *push back-ova* u vremenskom skladu s naredbom Ravnateljstva policije izdanom 25. studenog 2016. Također, volonteri na terenu su uočili povećan broj *push back-ova*, ali nažalost i nasilja prema izbjeglicama nakon navedenog datuma.

U stvari, broj ilegalnih protjerivanja koje je prijavio UNHCR-a 5., 6., i 7. prosinca 2016. pokazuje drastično povećanje: "Preko 90 stranih državljana prijavilo je kolektivno protjerivanje u Srbiju, bez pružanja mogućnosti pristupa proceduri traženja međunarodne zaštite u Hrvatskoj"⁴. Od toga trenutka

³ UNHCR Serbia, Serbia weekly reports

https://data2.unhcr.org/en/search?country=722&text=&type%5B%5D=document&partner=§or=&date_from=&date_to=&country_json=%7B%220%22%3A%22722%22%7D§or_json=%7B%220%22%3A%22%22%7D&apply=

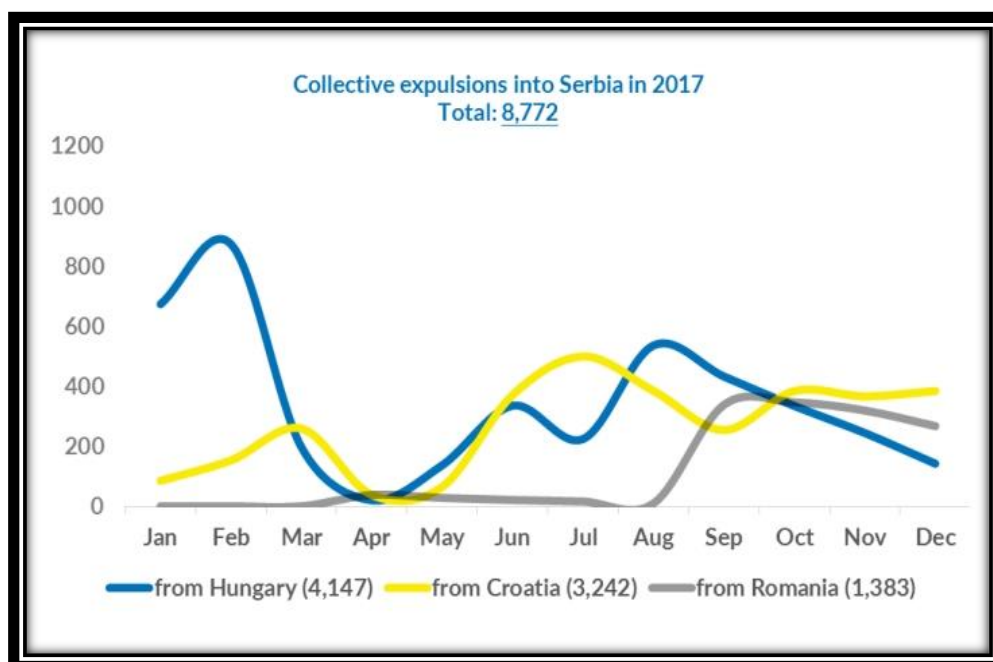
⁴ UNHCR Serbia, update 5-7 December 2016 <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/52765>

pa nadalje primjećujemo kontinuirano represivno ponašanje prema izbjeglicama, a koje je perpetuirano od granične policije na srpsko-hrvatskoj granici.

Ovo sve upućuje da je problematična naredba od 25. studenog 2016. jedan od uzroka povećanja broja *push back-ova* te se dovodi u pitanje zakonitost same naredbe. Dodatne sumnje u zakonitost naredbe pobuđuje i činjenica kako je policija odbila pokazati tekst naredbe Pučkoj pravobraniteljici. Na zahtjev CMS-a sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama, MUP je zatražio sukladno zakonu, dodatno vrijeme da se očituje o zahtjevu te do kraja pisanja ovog izvješća nismo zaprimili tekst zapovjedi. Našim organizacijama nije preostala druga opcija nego dovesti cijeli slučaj pred Ustavni sud RH, kako bi Ustavni sud provjerio ustavnost problematične naredbe.

Potvrda promjene u politikama postupanja MUP-a prema izbjeglicama bila je vidljiva i iz [izjave](#) ministra unutrašnjih poslova Davora Božinovića koji je za HINA-u 29. prosinca 2017. izjavio: "za azil prvi i osnovni uvjeti zakonit ulazak u Hrvatsku". Ova izjava naravno nije u skladu s domaćim i međunarodnim zakonodavstvom vezanim za međunarodnu zaštitu.

UNHCR Srbija pruža korisne informacije za 2017. godinu.

Izvor: UNHCR – FOTOGRAFIJA iz prosinca 2017

<https://data2.unhcr.org/en/documents/download/61524>

Prema podacima UNHCR-a, tijekom 2017. godine iz Hrvatske su protjerane 3,242 osobe, pri čemu se u UNHCR-ovim izvještajima redovito navodi kako su “mnoge osobe rekle da im je bio uskraćen pristup sustavu azila, te da su bile zlostavljane”. Usporedni grafikon pokazuje da je RH tijekom 2017. godine postala zemlja s najviše protjerivanja u regiji, u čemu je uvjerljivo pretekla Mađarsku, koja je upravo zbog ovakve prakse postala međunarodno poznata kao primjer nehumanog postupanja prema izbjeglicama. U siječnju 2017. godine, primjerice, UNHCR je zabilježio 85 ilegalnih protjerivanja iz Hrvatske u Srbiju, dok je u prosincu 2017. godine zabilježeno 384 protjerivanja. **Također prema podacima UNHCR-a, u siječnju 2018. godine iz Hrvatske je ilegalno protjerano novih 189 osoba.** Treba naglasiti da se radi samo o slučajevima koje su uspjeli dokumentirati UNHCR Srbija i njihovi partneri, dok je pretpostavljeni stvarni broj protjerivanja veći, jer dio ljudi ne želi da se njihovi slučajevi bilježe, ili svoja svjedočanstva dijele s manjim organizacijama na terenu.

Također je potrebno istaknuti da se ovdje radi samo o broju osoba protjeranih iz Hrvatske u Srbiju, iako nam zadnjih mjeseci pristiže i **zabrinjavajući broj svjedočanstava o protjerivanjima iz Hrvatske u BiH te Crnu Goru**, uz opise nasilja vrlo slične onome što je opisano na granici sa Srbijom. Volonteri AYS-a, kao i međunarodne organizacije NNK, tijekom siječnja 2018. u BiH su razgovarali s ljudima koji navode da ih je Hrvatska policija tukla, oduzimala im vrijednosti, te ih tjerala da se izuju i bosu po nepristupačnom terenu hodaju natrag u BiH. Pri tome posebno zabrinjava što su neki ljudi, prema vlastitim svjedočenjima, **u Hrvatsku vraćeni na lokacijama u čijoj se neposrednoj blizini nalaze minska polja**, ponajviše u okolici Bihaća i Velike Kladaše.

Podaci koje je Pučka pravobraniteljica dobila od MUP-a govore o 1,116 osoba vraćenih po tzv. skraćenom postupku u periodu od veljače do studenog 2017. godine. Ova brojka razlikuje se od UNHCR brojke zato što policija ne vodi evidenciju o svim push back-ovima, kao primjerice onima direktno na granici kada ljude van procedura tjera nazad u Srbiju. Takav je slučaj bio i s obitelji stradale djevojčice Madine o kojoj navodno ne postoji nikakav trag u policiji da su bili na teritoriju RH.

Od sredine veljače 2017. uočili smo trend vraćanja ljudi i iz dubine teritorija RH, vraćanja isključivo u Srbiju preko PP Tovarnik (premda pojedine osobe svjedoče kako nisu ušle u RH iz Srbije) te onemogućavanje traženja međunarodne zaštite. Vrlo brzo, a nakon opetovanih zamolbi izbjeglica za podrškom u ostvarivanju prava, volonteri i zaposlenici organizacija počinju odlaziti s osobama koje žele izraziti namjeru za traženje međunarodne zaštite u policijske postaje u Zagrebu kako bi osigurali uzimanje namjere i tako omogućili osobama ostvarivanje njihovih prava. Početkom rujna 2017. primijetili smo da unatoč našoj najavi dolaska osoba koje žele tražiti zaštitu policija izigrava sustav, i neovisno o jasno izraženim namjerama za traženje međunarodne zaštite vraća te osobe u Srbiju. U

periodu od travnja do rujna za pomoć pri traženju međunarodne zaštite CMS-u se obratilo oko dvjesto osoba, a prepratili smo ih 144. Posebno zabrinjava trend kojeg uočavamo tijekom veljače 2018. kada je organizaciju AYS u kratkom periodu od dvadesetak dana u 9 različitih slučajeva kontaktiralo mnogo višečlanih obitelji s malom djecom i osobama kojima je bila potrebna hitna medicinska skrb. U 2 slučaja, 18 je osoba - od toga 12-tero male djece, zahvaljujući prisustvu AYS-ovih volontera na terenu i paralelnoj komunikaciji prema MUP-u, UNHCR-u i HPC-u, uspjelo iskazati namjeru za traženje međunarodne zaštite u RH. Međutim u ostalih 7 slučajeva ishod je ili neizvjestan (u 2 slučaja) ili su cijele obitelji (u 5 slučajeva), nakon pokušaja traženja međunarodne zaštite u RH, protjerane s teritorija Hrvatske u Srbiju - radi se o najmanje 73 osobe, među kojima je najmanje 34 djece. Prema navodima izbjeglica od kojih su nam neki slali i medicinsku dokumentaciju te fotografije vidljivih znakova bolesti, među njima je bila žena koja se oporavlja od carskog reza, trudnice, muškarac s teškom deformacijom noge, dijete sa srčanom manom, te dvoje djece s teškoćama u razvoju. Volonteri AYS-a u dva su takva slučaja otišli na teren kako bi se na licu mjesta uvjerali hoće li će policija uvažiti pravo tih osoba na traženje međunarodne zaštite. Imamo čvrstih razloga vjerovati da je upravo fizička prisutnost volontera bila ključan faktor u tome da obitelji nisu protjerane. Jedna obitelj našim je volonterima rekla da je prije toga bila protjerana čak jedanaest puta, a protjerivanja čitavih obitelji dogodila su se i noć prije dolaska naših volontera, kao i noć nakon njihova odlaska. U svim navedenim slučajevima osobe su jasno naglasile da žele tražiti međunarodnu zaštitu u RH, o čemu smo pravovremeno obavijestili MUP.

Iskustva s terena

Pored osiguravanja obroka i ostalih osnovnih potreba, organizacije na srpsko-hrvatskoj granici kao što je NNK također prikupljaju svjedočanstva i iskustva prisilnih vraćanja, nasilnih ili ne, koje je počinila hrvatska policija. Uz NNK, Inicijativa Dobrodošli i AYS su i dalje prisutne kroz periodične posjete na srpsko-hrvatskoj granici, gdje provode razgovore s izbjeglicama koje se trenutno nalaze na graničnom području.

Unatoč ograničenom broju prikupljenih svjedočanstava objavljenih u našim izvještajima, svjesni smo da je broj nezakonitih i nasilnih protjerivanja vjerojatno veći. Mnogim izbjeglicama nije osiguran prevoditelj, niti im je ponuđena ikakva pismena obavijest o službenom postupku koji se održavao. Osobe koje su intervjuirane nakon opasnog prijelaza granice Hrvatske i Srbije iskusile su sustavno verbalno i fizičko zlostavljanje umjesto ostvarivanja prava na pristup međunarodnoj zaštiti u jednoj od članica EU. Nasilje se događa na teritoriju Hrvatske uz granicu, kao i duboko u zemlji.

Kao što smo dokumentirali u našem prethodnim izvještajima, i dalje postoji jasan obrazac, jer ljudi doživljavaju sustavno verbalno i fizičko zlostavljanje koje po svemu sudeći slijedi uigranu shemu

postupanja. U stvari, prema izjavama izbjeglica, hrvatska policija ih obično prevozi u policijskim vozilima (automobilima, bijelim kombijima) na osamljena mjesta duž granice sa Srbijom, točnije, prema nekim izjavama, na željezničku prugu i stari željeznički objekt koji se nalazi na graničnom području između Tovarnika i Šida.

Fizičko nasilje počinjeno je na nekoliko načina: ljudi koji su doživjeli nasilje od hrvatske policije svjedoče o udaranju štapovima i palicama, udarcima ili pljuskama po licu, čak i prijetnje oružjem. Grupa od 12 osoba koja je uključivala i maloljetnike, svjedočila je pucanju u zrak iz pištolja u svrhu zastrašivanja (11. studenog 2017.). Iskazi govore i o slučajevima korištenja elektrošokera, osobito krajem rujna 2017. (31. kolovoza, 27., 28., 29. rujna), pa ponovno u studenom (12. studeni) te u siječnju 2018. (30. siječanj). Lokacije na kojima se upotrebljava nasilje su sljedeća: Tovarnik, blizu autoceste uz granicu (granični prijelaz Bajakovo), zatvorena soba policijske postaje u Vinkovcima (brojna izvješća od 8. rujna, 12. prosinca i 30. siječnja), područja uz granicu (unutar ili izvan policijskog kombija), pa čak i na području Zagreba, na ulici u blizini Prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu (30. studenog, 4. prosinca). U svjedočanstvima slučajevi nasilja spominju se i za I. i VI. policijsku postaju u Zagrebu.

Izbjeglice su često lišene slobode kretanja, zatvorene u sobu policijske postaje na nekoliko sati (u jednom slučaju osoba je bila zatočena u policijskoj postaji u Zagrebu 24 sata)⁵, bez vode ili hrane, a ponekad i u liscama⁶. Uz ozljede i uvrede, psihološko nasilje i neistinite upute o slijedu događaja dokumentirani su i kod onih osoba koje uspiju doći do Zagreba. Izbjeglice koji uspiju doći do Zagreba odlazile bi u policijsku postaju (ponekad čak o svojoj prisutnosti u Zagrebu obavijestile nevladine organizacije) da bi se nakon 3-4 sata našli u Srbiji. Policijski službenici su se često pretvarali da su započeli postupak uzimanja namjere za međunarodnom zaštitom (osobni podatci, fotografije itd.), zatim ljude ukrcavali u automobil uz izjavu kako ih voze u prihvatilište. U trenutku kada se otvore vrata vozila, izbjeglice shvaćaju da su ih prevezli natrag na granicu i da se moraju vratiti nazad u Srbiju.

Posebno zabrinjavaju navodi Pučke pravobraniteljice, koja postupajući po nekim od predmeta na koje su upozorile naše organizacije, nailazi na činjenicu da su iz policijske arhive nestale snimke termovizijskih kamera baš u trenucima kada se pretpostavlja da je došlo do nasilja nad izbjeglicama. Takav selektivan nestanak termovizijskih snimki upućuje upravo na to da je došlo do nezakonitih postupanja nad izbjeglicama. Snimke su nestale i u slučaju protjerivanja male Madine i njene obitelji. Iako je policija u svom priopćenju navela kako je vidjela obitelj na termovizijskim kamerama na teritoriju Srbije, Pravobraniteljici su potvrdili da tih snimki nema u arhivi.

⁵ Ovaj slučaj je dokumentiran u Šidu, Srbija, žrtva je doživjela ograničenje slobode kretanja na dan 6. 11. 2017.

⁶ Osobe koje su intervjuirane (četiri, dvoje maloljetnika) izjavile su da su ih "29.08.2017. držali u policijskoj postaji u Zagrebu 9-10 sati. Bili su u liscama te su im oduzeti mobiteli. Zatražili su hranu i vodu jer su bili jako gladni, ali su dobili samo vodu".

Izbjeglice u svojim iskazima opisuju i situacije kada su kontaktirali nevladine organizacije kako bi ih obavijestili o tome da u policijskoj postaji ili na službenom graničnom prijelazu s namjerom da traže međunarodnu zaštitu, no svejedno bi bili vraćeni u Srbiju. Na službene upite nevladinih organizacija o ovim slučajevima, policija bi negirala prisustvo tih osoba u tim prostorijama u ta vremena.⁷

Prema iskazima policijski službenici nastavljaju govoriti izbjeglicama koji su spremni tražiti azil u Hrvatskoj: "nema azila", "nema mjesta u Porinu", "kamp je pun"⁸. Osim što onemogućuju pravo izbjeglica na pristup sustavu azila u Hrvatskoj, označavaju ih kao "teroriste" i "talibane"⁹. Nakon tih nasilnih epizoda, jedna osoba je izjavila: "Ne želim otići liječniku. Pokušat ću ponovno. Nasilje na granici postalo je normalno". U mnogim svjedočanstvima se naglašava kako se ljude tuče puno jače kada uporno ponavljaju svoju namjeru za traženjem azila ili kada fluentno govore engleski jezik.

Recentno svjedočimo promjeni na takozvanoj "Balkanskoj ruti" kada se broj ljudi koji pokušavaju prijeći granicu kroz Bosnu i Hercegovinu značajno povećao. Aktivisti i volonteri iz No Name Kitchen inicijative bili su prisutni na graničnom području, a prema svjedočenjima i intervjuima s izbjeglicama čini se da je područje Velike Kladuše mjesto gdje se odvija veći broj protjerivanja koja čini hrvatska policija.

Pritisci na volontere i organizacije koje pružaju pomoć izbjeglicama

U nekoliko navrata zabilježili smo i različite oblike pritisaka policije na volontere i volonterke koje pružaju podršku izbjeglicama. To se posebno događa onim volonterima koji s izbjeglicama dolaze u policijsku postaju ili prepraćuju izbjeglice do policijske postaje kako bi bili sigurni da će im se omogućiti pristup međunarodnoj zaštiti. Tako je volonter AYS koji se odazvao pozivu za pomoć jedne obitelji, te se zaputio prema lokaciji koju je obitelj javila kako bi pozvao policiju i bio prisutan prilikom prvog susreta policije i izbjeglica, bio odveden na obavijesni razgovor u policijsku postaju Bajakovo. Volonter potvrđuje kako su predstavnici policije u komunikaciji bili ljubazni, no čitav je proces trajao 6 sati.

⁷ Svjedočanstvo izbjeglice koja je bila protjerana u Šid 30. kolovoza 2017. godine: "Jedna osoba je uspjela sačuvati svoj telefon i nazvala je Hrvatski crveni križ, objašnjavajući situaciju, šaljući geolokalizaciju i zatraživši pomoć. Ova je organizacija navodno nazvala graničnu policiju, koja je poricala da su osobe uhvaćene kao izbjeglice i njihovu nazočnost". Svjedočanstvo troje izbjeglica koja je protjerana u Šid 27.08.2017.: "Nazvali smo UHPCR, zatražili pomoć i poslali svoju geolokaciju. Ali mislimo da, kada je UNHCR pozvao policijske službenike, naše prisustvo je negirano".

⁸ Svjedočanstva izbjeglica/migranata iz Šida.

⁹ Svjedočanstvo izbjeglice koja je bila protjerana, intervjuirane u Šidu nakon protjerivanja 29. 8. 2017. godine: "Naložili su mi da odem u Srbiju i da se ne vrati mu Hrvatsku" Nema potrebe za izbjeglicama, nema hrane za izbjeglice". Kad je osoba izjavila da ima prijatelja u Europi i da želi doći u Europu, policijski službenici su mu bacili mobitel i rekli da "Europa nije za izbjeglice, ti si terorist, ne dolazite u Europu". Još jedno svjedočanstvo od 3.10.2017: "Vraćeni su u Srbiju u automobilu: 5 izbjeglica straga i 2 policajca ispred. Ostavili su ih 25 km udaljene od Šida i rekli im: "Odlazi talibane, nemoj se ponovno vratiti". Primijetio je 3 različite vrste policijskih oznaka i uniformi: jednog s crnom uniformom, jednog bez policijske uniforme i jednog samo s običnom majicom."

Pritom je sam razgovor s policijom trajao relativno kratko, no volonter je morao čekati, u početku i sa službenom osobom koja ga je čuvala. Također, tijekom prva tri sata, otkada je komunikacija između ureda AYS i volontera bila prekinuta, nije mu bilo dozvoljeno služiti se mobitelom. Volonter je istaknuo kako je policija komentirala loš rad AYS-a, rekavši u neformalnom kontekstu kako organizacija navodi neistine oko policijskog nasilja.

Od sredine 2017.-te uočili smo praksu da se volontere ponekad satima zadržava u policijskoj postaji. Tako je volonterka AYS-a provela osam sati u I. policijskoj postaji u Zagrebu, u kojoj joj je jedan policijski službenik prijetio kaznenim progonom, iako je tražitelje azila koji su kontaktirali u trenutku kada su već bili u Zagrebu samo ispratila do najbliže policijske postaje.

Volonterki CMS-a koja je grupu izbjeglica prepratila do policijske postaje, policijski službenik zatražio je broj njenog mobilnog uređaja. Na njeno pitanje što će to policiji, policajac je odgovorio kako mi ne znamo s kime imamo posla te da se naše komunikacije prate. Isti policajac je rekao da je moguće da je netko iz CMS-a krijumčar što je volonterka opovrgnula. CMS je slučaj odmah prijavio ravnateljstvu policije¹⁰. Važno je spomenuti da je ravnatelj policije odmah nazvao ured CMS-a i rekao kako je ovo bila neprihvatljiva primjedba policijskog službenika i kako je policija svjesna CMS-ovog djelovanja u pružanju izbjeglicama podrške prilikom ostvarivanja njihovih prava.

Aktivisti NNK bili su lažno optuženi da su [organizirali prosvjed izbjeglica](#) na Hrvatsko- srpskoj granici. Ovdje treba istaknuti kako sukladno Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava, izbjeglice imaju puno pravo prosvjedovati, te čak da su volonteri NNK sudjelovali u organiziranju prosvjeda (što nisu), ne bi prekršili nikakav zakon. Policija je navodila kako posjeduje dokaze komunikacije u vezi prosvjeda s društvenih mreža. Na naš poziv da objavi te dokaze koji bi teretili NNK, policija se oglašila.

Konačno, u svom [odgovoru na zastupničko pitanje](#) Peđe Grbina vezano uz nasilno postupanje policajaca prema izbjeglicama, premijer Andrej Plenković dao je ocjenu kako *pojedine nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava, imaju cilj omogućiti transfer što većeg broja nezakonitih migranata u druge države članice Europske unije*. Ovakvu izjavu premijera smatramo krajnje neodgovornom i neistinitom, a u svrhu difamacije rada organizacija za zaštitu ljudskih prava. Naime, nama nije poznata niti jedna organizacija za zaštitu ljudskih prava koja ima za cilj *transferirati što veći broj nezakonitih migranata u druge države članice Europske unije*. Jasno je da se takve organizacije bave primarno bave zaštitom ljudskih prava izbjeglica pozivajući se na domaće, europsko i međunarodno zakonodavstvo za zaštitu ljudskih prava.

¹⁰ E-mail korespondencija CMS-a. Arhiva CMS-a.

Zaključak

U ovom našem četvrtom izvještaju o nezakonitim vraćanjima izbjeglica nažalost moramo konstatirati kako se nastavlja s trendom onemogućavanja traženja međunarodne zaštite izbjeglicama koje se zateknu na teritoriju RH. I dalje bilježimo sporadične slučajeve nasilnog ponašanja prema izbjeglicama. U ovom izvještajnom periodu, nažalost došlo je i do bilježenja smrtnih slučajeva izbjeglica. Posebno zabrinjava što postoje sve veće indicije da policija zataškava nasilje prema izbjeglicama. A indicija se potvrdila i u dopisu Pučke pravobraniteljice koja je ustanovila kako policija ne posjeduje snimke termovizijskih kamera koje su vezane za optužbe oko nasilja policije nad izbjeglicama. Danas više ne možemo govoriti o sporadičnim slučajevima nezakonitog postupanja policije već o službenoj politici Vlade RH prema izbjeglicama. Ta politika se sukladno našim iskustvima s terena svodi na to da se u potpunosti onemogućuje pristup međunarodnoj zaštiti za izbjeglice koje ilegalno uđu (jer nema legalnog načina) na teritorij Hrvatske iz susjednih zemalja. Te ljude se nezakonito vraća u Srbiju i Bosnu i Hercegovinu pri čemu se povremeno koristi i nasilje. Ne postoji iznimka u ponašanju policije prema ranjivim skupinama pa niti prema djeci izbjeglicama. Očito je da se RH odlučila prihvaćati primarno, ako ne i jedino, one izbjeglice koje u RH dolaze putem EU programa relokacije (Grčka, Italija) i preseljenja (Turske).

Još jednom ponavljamo da prema međunarodnom pravu, a u ovom slučaju prema zakonu koji je na snazi u Hrvatskoj kao i prema Ustavu RH, svaka osoba ima pravo podnijeti zahtjev za azil neovisno o načinu ulaska u državu. Razmatranje i procjenu osnovanosti zahtjeva trebali bi provoditi educirani i osposobljeni pojedinci prema uspostavljenim standardima, a ne policijski službenici na granici.

Kako bi se stalno na kraj nezakonitom postupanju policije naše organizacije

1. **pozivaju MUP i Ravnateljstvo policije da odmah objave i povuku zapovijed od 25. studenog 2016. kao i nalog od 15. veljače 2017. koji generiraju nezakonito postupanje prema izbjeglicama**
2. Pozivamo djelatnike granične policije da ne postupaju po navedenim zapovijedima/nalozima jer se izlažu kaznenim progonima
3. Pozivamo sindikate aktivne u policiji da zaštite svoje članove od izvršavanja nezakonitih naredbi
4. Pozivamo Državno odvjetništvo da nepristrano i učinkovito provedu istrage oko navoda Pučke pravobraniteljice o nezakonitim radnjama policije

5. Pozivamo premijera Plenkovića da se jasno ogradi od ovakvog postupanja policije i jasno naznači novi smjer postupanja policije prema izbjeglicama koji će biti u okvirima domaćeg i međunarodnog zakonodavstva.
6. Pozivamo djelatnike MUP-a da ne zastrašuje volontere/ke koji rade s izbjeglicama, i da ne šire netočne informacije o radu organizacija koje rade s izbjeglicama, temeljem neosnovanih tvrdnji i proizvoljnih indicija.

Dodatak: opisi pojedinih slučajeva

Od svibnja 2017. godine brojni volonteri na terenu u Šidu dokumentiraju slučajeve prisilnih vraćanja (push back) koji su u najvećem broju izvršila je hrvatska policija. Istovremeno zabilježeni su i slučajevi vraćanja koje je izvršila slovenske policije i u veljači sve brojniji slučajevi push back-ova koja je izvršila bosanskohercegovačka policija.

U razdoblju od svibnja 2017. do veljače 2018. svjedočili su 1199 slučajeva prisilnih vraćanja i s tim posljedično jednakim brojem kršenja ljudskih prava. Nasilje policije je u kontinuitetu prisutno, sa značajnim smanjenjem s krajem studenog, što se može promatrati kao reakcija na povećano medijsko zanimanje i pritiske organizacija uslijed smrti šestogodišnje djevojčice koja je sa svojom obitelji bila vraćena s granice u Tovarniku. Iznosimo nekoliko primjera izvještaja prisilnih vraćanja napravljenih u posljednjim mjesecima na prostoru Šida.

Slučaj 1.

Peteročlana obitelji iz Afganistana, s troje maloljetne djece i majkom koja je posjedovala dokumentaciju kojom dokazuje svoje loše zdravstveno stanje, došla je su 25. kolovoza 2017. u ured CMS-a da bi tražila pomoć pri traženju azila u Hrvatskoj. Nakon što su dobili informacije što traženje azila znači, potvrdili su svoju namjeru da žele azil. Osoba koja se tada zatekla u uredu nazvala je 112 i pitala što da radi s tim osobama. Centar 112 ju je savjetovao da osobe uputi do Policijske postaje Trešnjevka, koja se nalazi 7 minuta hoda od ureda CMS-a, kako bi u postaji izrazile namjeru za međunarodnom zaštitom. Nakon nekoliko dana, obitelj je kontaktirala ured CMS-a iz Srbije, objašnjavajući kako su unatoč izraženoj namjeri za azil, vraćeni u Srbiju. Upitali smo Policijsku postaju za objašnjenje tog slučaja i dobili sljedeći odgovor:

“Poštovani, vezano za Vaš upit od 31. kolovoza 2017. u svezi postupanja policije prema stranim državljanima koji ste uputili VII. policijskoj postaji Zagreb, obavještavamo Vas da je 25. kolovoza 2017. godine na raskrižju Ozaljske i Nehajske ulice zatečeno pet stranih državljana koje navodite u Vašem upitu, bez isprava o identitetu. Tijekom razgovora na engleskom jeziku utvrđeno je da su stranci

nezakonito ušli i boravili u Republici Hrvatskoj pa budući da tijekom razgovora nisu izrazili namjeru za međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj određen im je povratak s rokom za napuštanje Europskog gospodarskog prostora."

Slučaj 2.

Dana 21. prosinca 2017. godine majka sa šestero djece, te u pratnji jedne nepoznate osobe krenula je iz Šid-a prema RH kako bi od Republike Hrvatske zatražila međunarodnu zaštitu. Nakon što je obitelj ušla u RH preko „zelene granice“, pričekali su policijsku patrolu koja im je ubrzo prišla. Majka je s djecom zatražila azil. Osjetila je olakšanje kada je ugledala policijske službenike, jer je očekivala da će biti odvedena u najbližu policijsku postaju kako bi formalizirala zahtjev za azil, budući da hrvatski i europski zakoni osiguravaju to pravo. Ipak, policijski službenici su ignorirali taj zahtjev. Štoviše, majku s djecom odvezli su do željezničke pruge, uz naredbu da se vrati pješke prema Srbiji. Majka je preklinjala policajce: "Ako nas ne želite prihvatiti, dopustite nam bar da ostanemo ovdje večeras. Već smo umorni i hladno nam je, djeca su malena ", rekla je. "Ali su bili nehumani"¹¹.

Dok su hodali po mraku, umorni i promrzli, ugledali su svjetlo i čuli zvuk vlakova. Brzo su se udaljili od željezničkih tračnica, ali mala kći nije uspjela pobjeći. Vlak ju je pogodio, a obitelj se odmah vratila do hrvatskih graničnih službenika noseći tijelo male djevojčice, preklinjući za hitnom medicinskom pomoći. Umjesto toga, obitelji je naređeno da uđu u kombi, dok se tijelo djevojčice prevozilo u vozilu hitne pomoći koja je stigla nakon nekog vremena. Djevojčicinoj majci nije bilo dopušteno ulaziti u kola hitne pomoći koja se odvezla ignorirajući njezin očajnički zahtjev da bude sa svojim djetetom, ma gdje god ju odveli. Te je noći cijela obitelj deportirana u Srbiju, bez ikakvog saznanja o tome gdje je tijelo male Madine odvezeno i broja koji mogu nazvati. Hrvatske vlasti i dalje poriču da je obitelj "ušla u zemlju prije smrti djevojčice, ili da granična policija igrala ulogu u bacanju šestogodišnjakinje na tračnice". "Naglašavamo kako tretman hrvatske granične policije nije ni na koji način pridonijelo niti je izazvalo nesreću i smrt djeteta", izjavilo je ministarstvo unutarnjih poslova u svom priopćenju za javnost, dodajući kako je postupanje prema svim migrantima i izbjeglicama u skladu sa zakonima EU. Štoviše, Ministarstvo unutarnjih poslova tvrdi da nema ključnih snimaka zbog takozvanih "tehničkih poteškoća". Novo je svjetlo zasvijetlilo Madininu smrt nakon što je strojovođa koji je upravljao vlakom potvrdio da je primijetio ljude koji su pješice uz tračnice krenuli iz smjera Tovarnika prema Šidu.

Madinina obitelj podnijela je kaznenu prijavu zbog ubojstva iz nehaja prema nepoznatom počinitelju. Državno odvjetništvo trenutno provodi istražne radnje prema toj prijavi.

¹¹ <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/08/they-treated-her-like-a-dog-tragedy-of-the-six-year-old-killed-at-croatian-border>

Slučaj 3.

Dana 11. siječnja 2018. godine, CMS je primio poruku od nekoliko inozemnih organizacija civilnog društva i aktivista da se pojedinac iz Sirije, koji je u Hrvatsku došao iz Bosne i Hercegovine (BiH), gdje je navodno iskusio zlostavljanje i seksualno iskorištavanje, nalazi u zatvorskom pritvoru u gradu Sinju u Hrvatskoj. Hrvatske nevladine organizacije službeno su 15. siječnja 2018. zatražile od Ministarstva unutarnjih poslova više informacija o ovom slučaju, istodobno naglašavajući stanje ranjivosti određene osobe i daljnje opasnosti ako se osoba vrati u BiH. Unatoč upozorenjima i žalbama, ista osoba je vraćena u Bosnu 17. siječnja 2018. na temelju sporazuma o readmisiji. U vrijeme izvješćivanja osoba je smještena u sigurnoj kući u BiH, a UNHCR pruža daljnju potporu koja samo potvrđuje ozbiljnost određene situacije koju su hrvatske institucije ignorirale. Naša partnerska organizacija iz BiH posjetila je osobu u sigurnoj kući, nakon njegovog povratka. Osoba je potvrdila da je zatražio azil dok je bio u kontaktu s hrvatskom policijom. Unatoč svom jasnom zahtjevu za azil, vraćen je u BiH.

Slučaj 4.

Dana 2. veljače 2018. udrugu AYS je kontaktirala grupa od 8 članova, među kojima 6 djece od kojih je najmlađe imalo samo godinu dana. Proveli su čitavu noć na otvorenom i bili su promrzli i uplašeni te su očajnički molili za pomoć ponavljajući kako nemaju ni hrane ni vode.

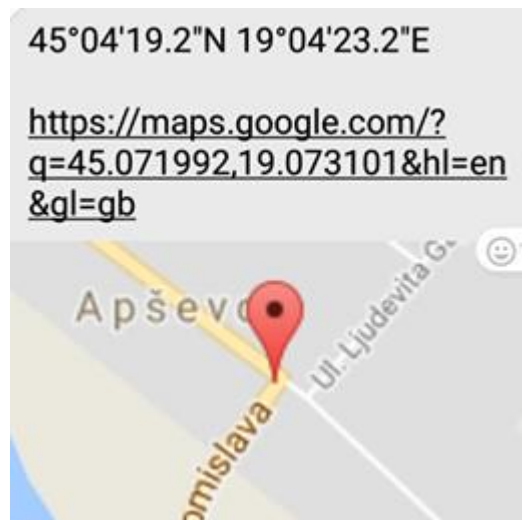
U ovom slučaju AYS bio jedina kontakt točka kojoj su se mogli obratiti tijekom noći. Naime, kako osobe koje dođu na teritorij Hrvatske obično posjeduju samo SIM kartice grčkih ili srpskih mobilnih mreža, na kojima redovito nemaju sredstava, za komunikaciju mogu koristiti isključivo aplikacije poput Messengera ili WhastAppa, jer ovise o dostupnosti Interneta. Također, ako osobe nemaju pristupa internetu, tada ih je također nemoguće kontaktirati. To znači i da su im usluge pravne ili druge podrške organizacija poput UNHCR-a i Hrvatskog pravnog centra nedostupne, zbog toga što se kontakt s njima može ostvariti samo kroz obične telefonske linije otvorene unutar radnog vremena. Tako su osobe u potpunosti bespomoćne u pokušajima da kontaktiraju organizacije u trenucima kada im prijete push back.

Uza sve navedeno, u ovom slučaju, baterija mobitela obitelji bila je gotovo prazna. AYS je objasnio da ne može učiniti ništa, osim obavijestiti UNHCR i HPC. Također, obitelji je pojašnjeno da će ove organizacije morati zvati i obavijestiti policiju. Obitelj je pristala i poslala AYS-u GPS lokaciju iz koje je bilo vidljivo da se nalaze u blizini Apševaca, na teritoriju RH. Volonteri AYS-a kontaktirali su MUP uz molbu da se obitelji pomogne, te UNHCR i Hrvatski pravni centar, kako bi obitelji bila pružena pravna podrška. Obitelj je morala ugasiti mobitel do jutra, kako bi sačuvala bateriju do jutra, kada ih je trebao kontaktirati HPC. Prema navodu HPC-a, kada su ih pokušali kontaktirati, broj obitelji više nije bio dostupan.

U odgovoru kojeg je MUP povodom ovog slučaja uputio portalu index.hr stoji:

"U petak, 2. veljače 2018. godine, Hrvatski pravni centar obratio se dopisom Postaji granične policije Bajakovo navodeći informacije o višečlanoj obitelji koja se navodno nalazila pored mjesta Apševci. Također, dopisom su dostavljene i GPS koordinate lokacije gdje se predmetna obitelj navodno nalazila. Na navedenu lokaciju odmah su upućeni policijski službenici koji su obišli i širu zonu, ali predmetnu obitelj nisu pronašli. Također, informacije su odmah dostavljene i susjednim policijskim postajama kako bi odmah poduzele mjere traganja. Postaja granične policije Bajakovo isti dan je dopisom izvijestila Hrvatski pravni centar o svim poduzetim mjerama, kao i o tome da predmetna obitelj nije pronađena, ali se i dalje poduzimaju mjere traganja".

Međutim, obitelj se ponovno javila volonterima AYS-a te nas je izvijestila da ju je hrvatska policija protjerala natrag u Srbiju. Jedan član obitelji rekao je udruzi kako je policija udarila njegovu majku te kako morali hodati osam sati natrag prema Šidu.

Slučaj 5.

U ponoć 11. veljače 2018., AYS su kontaktirale dvije obitelji koje su se nalazile u istoj skupini, odnosno 2 odraslih i 5-ero djece od kojih najmlađa beba ima 5 mjeseci. Nalazili su se u blizini mjesta Apševci u zapadnom Srijemu, u šumi. Bili su promrzli, prestrašeni i premoreni. Imali su namjeru zatražiti međunarodnu zaštitu, ali su se bojali učiniti to sami radi prethodnih loših iskustava s hrvatskom policijom. Prema njihovim riječima, u prijašnja 4 pokušaja, bili su vraćeni u Srbiju te su dodatno svjedočili policijskoj brutalnosti. Dvije volonterke AYS stoga su se uputile u Apševce kako bi se srele s obitelji i s njima kontaktirale policiju. Na dogovorenu lokaciju u Apševcima, volonterke su stigle u 3 sata ujutro. Obitelji nije bilo, a njihov mobitel je sada ugašen. Kreće bezuspješna potraga za obitelji koja traje do 8 sati ujutro. Oko 9 sati volonterke odlaze na Hitnu službu u Otok i saznaju da je u 4.30

sati zaprimljena žena bez svijesti za koju se ispostavlja da je jedna od majki. Zbog jako lošeg stanja, prevezena je u bolnicu u Vinkovce. Također, u vinkovačkoj bolnici dobivaju informaciju da je ostatak obitelji odvezla policija. Volonterke odlaze u PP Bajakovo na granici Hrvatske i Srbije i službenik im priopćava da je obitelj na ispitivanju i da obrada traje do daljnjeg. Na upit može li se ikako stupiti u kontakt s obitelji, negira i objašnjava da nikome nije dopušteno zadržavanje na graničnom prelazu. Na pitanje je li obitelj zatražila međunarodnu zaštitu, službenik odgovara da, prema njegovim saznanjima, nije, iako je obitelj AYS-u jasno izjavila u pisanom obliku da žele međunarodnu zaštitu u RH. Istovremeno, AYS ured iz Zagreba šalje email sa svim relevantnim podacima obitelji i situacije te screenshot poruke obitelji u kojoj stoji da žele tražiti azil u RH. Potom u telefonskom razgovoru s tajnicom glasnogovornika PU Vukovarsko - srijemske dolazi informacija kako "obitelj još nije ništa izrazila odnosno rekla da traži azil". Istog dana stiže povratan odgovor od PU Vukovarsko srijemske da je obitelj zatražila azil te je prevezena u prihvatilište Porin u Zagrebu. Već idućeg dana AYS kontaktiraju druge dvije obitelji u jednako teškoj situaciji. Na identičan upit upućen policiji, ovaj puta stiže odgovor da informacija o tome je li netko zatražio azil spada u povjerljive osobne podatke.

Slučaj 6.

Dana 14. veljače 2018. AYS su kontaktirale dvije obitelji koje su bile zajedno u blizini Apševaca i rijeke Bosut. Ukupno je bilo 11 osoba, od toga 7 male djece i jedna trudna žena. Iz informacija koje su dali organizaciji AYS, bilo je jasno da su promrzli, gladni i više od svega ustrašeni od policije koja ih je, prema njihovom iskazu protjerivala čak 11 puta prije te večeri. Iako im je AYS polako objašnjavao informacije vezane za pravo pristupa sustavu međunarodne zaštite u RH i činjenicu da iskazivanje namjere za međunarodnom zaštitom svakako uključuje i obraćanje policiji, obitelj je dugo molila da ne obavještavamo policiju. Kada je obitelj napokon pristala obratiti se UNHCR-u, odnosno HPC-u za pomoć, baterija mobitela bila je pri kraju i odlučili su pričekati jutro. Rano ujutro volonter AYS zaputio se prema lokaciji s uputom i namjerom da kontaktira hitnu pomoć i policiju. Oko 9.20. ujutro 14. veljače AYS ured poslao je email s informacijama o situaciji s imenima osoba i sa screenshotom poruke u kojoj obitelj kaže da žele zatražiti azil u RH, PU Vukovarsko-srijemskoj i njihovim glasnogovornicima te UNHCR-u i HPC-u. AYS je zamolio da ih se izvijesti o tome koji je bio ishod situacije, odnosno jesu li imali priliku izraziti namjeru za traženje međunarodne zaštite. Volontera su zaustavili policajci i legitimiran je te navodi kako je u daljini vidio skupinu ljudi koja je mogla odgovarati opisu ove obitelji. Volonter AYS odveden na obavijesni razgovor u policijsku postaju Bajakovo gdje je vidio vozilo hitne pomoći te je čuo da policajci pričaju s obitelji, iz čega je zaključio da se i oni nalaze na Bajakovu. Nakon jedno sat vremena AYS je nazvao Glasnogovornika PU Vukovarsko-Srijemske za informacije, koji im je rekao da je njihov mail uputio nadležnoj policiji. Nakon toga uputili su još jedan mail u 14.34. te još jedan idućeg dana, 15. veljače oko 12.00 sati, na iste adrese, s ciljem dobivanja informacije. Tijekom 14.

veljače AYS je zvao i fiksne i mobilne brojeve navedene na webu PU Vukovarsko-Srijemske na koje se nitko nije javljao. Tek su 15. Veljače dobili odgovor PU Vukovarsko-Srijemske s obavijesti:

“Ministarstvo unutarnjih poslova i hrvatska policija u odnosu na sve osobe koje po bilo kojoj osnovi zatekne na svom teritoriju postupa temeljem nacionalnog i Europskog zakonodavstva uvažavajući sve odredbe o zaštiti ljudskih prava. Daljnji način postupanja službi Ministarstva unutarnjih poslova ovisi o relevantnim činjenicama koje se utvrde tijekom postupanja i to u odnosu na svaki slučaj pojedinačno. Jednako tako skrećemo pažnju na važnost zaštite osobnih podataka tražitelja međunarodne zaštite budući da osobni i drugi podaci prikupljeni tijekom postupka odobrenja međunarodne zaštite, osobito činjenica da je zahtjev podnesen, predstavljaju službeno neobjavljive podatke te se, između ostaloga, ne smiju dostaviti drugim tijelima koja ne sudjeluju u postupku.”

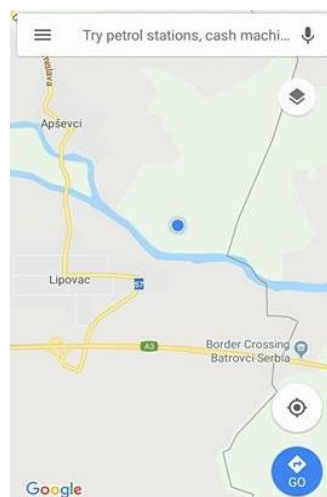
Neformalno, od izbjeglica u Porinu, AYS je doznao da se obitelji nalaze u tom prihvatilištu.

Smatramo kako je i u ovom slučaju, kao i u prethodnom, prisutnost volontera na terenu, čak u situaciji u kojoj volonter nije imao niti prilike vidjeti obitelj, bila presudna u tome da obitelji nisu bile nezakonito vraćene u Srbiju. Zastrašujuća je i poražavajuća situacija u kojoj su volonteri jedina instanca koja pomaže izbjeglicama da ostvare svoje zajamčeno pravo, i to na izuzetno težak način.

Slučaj 7.

AYS je 18. veljače 2018. u 21.09. kontaktirala grupa od 20 osoba, uključujući žene i minimalno troje djece. Ranije su se javili 16. veljače, ali samo s jednom kratkom porukom iz koje nije bilo moguće iščitati o čemu se radi te iznova 17. veljače, kada su ih volonteri AYS-a uputili na Hrvatski pravni centar radi ostvarivanja pravne podrške za koju su se interesirali.

18. veljače su rekli da su već dva dana u šumi u Hrvatskoj, da žele tražiti azil, ali se boje mogućeg protjerivanja. Iz tog razloga volonteri AYS-a dugo razgovaraju s obitelji, koja zbog straha od policije dijelom nema povjerenja poslati lokaciju, a dijelom se ne uspijeva snaći sa slanjem. Obitelj šalje AYS-u svoja imena. Lokaciju AYS-u šalju ujutro 19. veljače, kada o njihovom slučaju i namjeri za traženje azila AYS obavještava policiju. Izbjeglance koje su se javile ponavljaju mnogo puta kako žele azil i kako se boje protjerivanja, dok AYS ponavlja kako ne može doći do njih. AYS šalje email PU Vukovarsko-srijemskoj, UNHCR-u i HPC-u s imenima, lokacijama i screenshotom poruke u kojoj obitelj piše da žele zatražiti međunarodnu zaštitu u RH. U mailu se navodi i kako je među njima mnogo djece te osoba koja, prema iskazu i fotografijama, ima ozlijeđenu nogu. Uz to, AYS zove PU Vukovarsko-srijemsku, vezano i za obitelji iz slučaja broj 8., čija centrala ih prespaja na Operativno-komunikacijski centar, koji kaže da, ako je poslan mail, to je prosljeđeno nadležnoj postaji. Obitelj se javlja kasnije toga dana i govore nam da ih je hrvatska policija natjerala da hodaju natrag u Srbiju.

Slučaj 8.

Dana 18. veljače 2018., otprilike u isto vrijeme kao i obitelj iz slučaja 7., u 22.28. AYS je kontaktirala još jedna grupa od 13 osoba¹², među kojima i 8 djece, i iz poruka se dalo zaključiti kako se radi o obiteljima. Govore da žele tražiti azil u RH i da se izrazito boje policije. Govore da su jedna djevojčica među njima i otac obitelji "jako bolesni" (otac ima, prema njihovom iskazu, ozlijeđenu nogu ili noge te se na fotografijama vide štake), a u grupi je i jedna trudnica. Šalju svoja imena i prezimena. Također, govore da su gladni i da se smrzavaju te kao dokaz šalju potresne slike iz šume. AYS im šalje i broj Hitne pomoći, za svaki slučaj +385112, i pojašnjava da Hitna pomoć mora pozvati policiju, no obitelj kontinuirano piše kako se boje policije. Nakon dugog objašnjavanja toga što je zakonski moguće, komunikacija se prekida do jutra, kada govore da su promrznuti i kažu da trebaju hitnu pomoć i da AYS može zvati policiju (u 7.30. stiže ta poruka). *"Trebamo pomoć, molim vas, molim vas, molim vas. Naše noge su stvarno zamrznute, ne mogu previše je hladno. Trebamo hitnu pomoć jer ona ima dijete i boli ju, nije dobro! Hvala za vašu pomoć."*

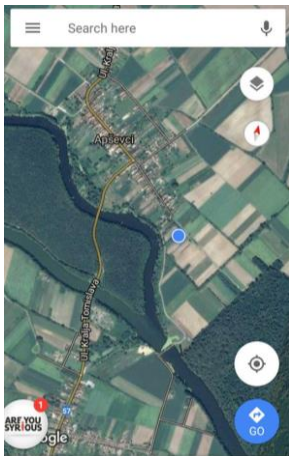
AYS ured prvo zove Službu Hitne medicine općine Otok (032 300 501), koji ih preusmjeravaju na 112, i potrebno je neko vrijeme da nas spoje s nadležnom službom u Slavoniji. Kako bi olakšali hitnoj pomoći, AYS šalje mail s geolokacijom i informacijama o obitelji upravi Zavoda za hitnu medicinu Vukovarsko-srijemske županije te ih moli da hitno iziđu na teren, a Uprava navodi da će odnijeti mail Hitnoj službi. AYS mail prosljeđuje i UNHCR-u i HPC-u.

AYS, u istom mailu kao i u slučaju broj 7. kontaktira MUP, UNHCR i HPC te im šalje imena članova obitelji, screenshotove poslane lokacije i poruke u kojoj obitelj govori da žele azil. U mailu navodi:

¹² Obitelj je sama navela da ih je 14-tero, iako smo prema popisu imena kojega su nam poslali izbrojali 13-tero. Zbog njihovog iskaza, tako smo naveli u mailu kojega smo poslali MUP-u, HPC-u i UNHCR-u.

"Kažu da ih je četrnaestoro - uključujući osmero djece i trudnu ženu. Danas ujutro su nam javili da žele da Vas obavijestimo te da nazovemo hitnu pomoć. Kažu da im je jako hitno potrebna medicinska pomoć. (...) Molimo da nam javite jesu li obitelji dobro."

U istom pozivu kao i u slučaju broj 7., zovu i PU Vukovarsko-srijemsku. Povratnu informaciju ne dobivaju ni od koga. Od 9.45 ujutro 19.veljače prekida se svaka komunikacija s obitelji. U trenutku pisanja izvještaja AYS priprema službeni upit PU Vukovarsko-srijemskoj te Zavodu za hitnu medicinu Vukovarsko-srijemske županije.

Slučaj 9.

Dana 20. veljače u 00.19 AYS je kontaktirala grupa od 10 osoba koju su većinom činile žene i 5-ero djece (1, 3, 3, 4, 17, 18, 22, 25, 28 i 60 godina). Rekli su da su u šumi već dva dana, da su promrzli, u lošem stanju te da imaju jedno dijete s posebnim potrebama i jedno koje je bolesno. Eksplicitno su rekli da žele zatražiti azil u RH i zamolili AYS da u njihovo ime nazovu Hrvatski pravni centar kako bi dobili pravnu podršku, o čemu je AYS mailom u 8.26, obavijestio MUP, UNHCR i HPC, u kojemu su priložili i njihova imena, fotografiju, geolokaciju te screenshot poruke u kojoj navode da žele tražiti međunarodnu zaštitu u RH. U mailu AYS navodi kako su neka od male djece jako su bolesna te da jedno malo dijete,

koliko shvaćaju, ima teškoće u razvoju. AYS ih moli da provjere što je s obitelji, omoguće im medicinsku pomoć te ostvarenje njihovih prava, računajući na to da će policija barem pozvati hitnu pomoć, s obzirom na to da je AYS posebno istaknuo kako se radi o ženama i maloj djeci na snijegu. Također, oko 11.00 sati AYS provjerava sa Zavodom za hitnu medicinu Vukovarsko-srijemske županije (općina Otok) na broj 032 300 501 o tome jesu li intervenirali, odnosno jesu li primili nekoga tko odgovara opisu te šaljem mail s potrebnim podacima. Od Zavoda dobivaju odgovor u 12.30:

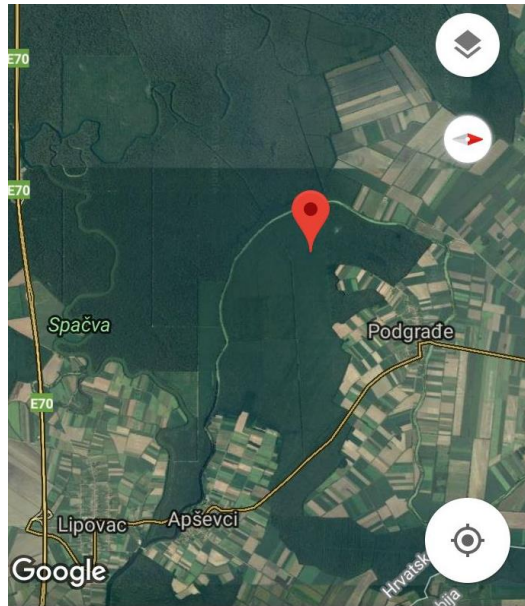
“Poštovani,

vezano za obavijesti koji nam šaljete vezano za migrante obavještavamo Vas da HMS izlazi na intervencije isključivo po zaprimljenom pozivu na brojeve HMS 194 ili 112. Vašu obavijest smo proslijedili nadležnoj policijskoj upravi.”

Dodatno, u 12.57, AYS je poslao službeni zahtjev za informacijom o tome jesu li primili nekoga tko odgovara osobama iz slučaja, s opisom same situacije, na službenom obrascu Zavoda. Odgovor AYS još nije primio.

Prema iskazu obitelji, s kojom je AYS još u kontaktu, oko podneva na njihovu lokaciju dolaze policijski službenici koji ih nasilnim ophođenjem koje opisuju kao ‘okrutno’ protjeruju prema Srbiji, unatoč tome što je obitelj navodno i na licu mjesta ponovila želju za traženjem azila u Hrvatskoj. Obitelj također navodi da su ih jedan muškarac i jedna žena odveli vozilom u Srbiju te da nisu zvali Hitnu pomoć ni u jednom trenutku. Obitelj se trenutno nalazi u jednom od izbjegličkih kampova u Srbiji.

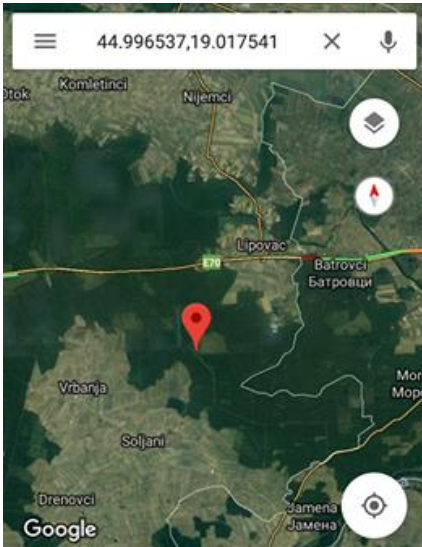
Slučaj 10.

21. veljače 2018. u 21.27 AYS je kontaktirala još jedna grupa ljudi slanjem glasovne poruke navodeći da su u Hrvatskoj i to u prisutnosti male djece. Osoba navodi da se nalaze na teritoriju RH. Jako je hladno i mole za pomoć. Na poruku AYS-a s brojem hitne pomoći i molbom za slanjem lokacije, te informacijama o pravnim mogućnostima i kontaktom HPC-a, odgovaraju na način iz kojega nije jasno jesu li shvatili informaciju (emotikon thumbs up). Komunikacija se prekida do 04.07 kada ženska osoba ponovno šalje glasovnu poruku, točnije dvije, iz koje se saznaje da se grupa nalazi na nepoznatom "opasnom" mjestu s malim djetetom i starcem. Dijete, navodi žena koja nam je slala glasovne poruke, staro je 6 mjeseci i ne diše pravilno. Moli pomoć. Hladno je i pada kiša. AYS odgovara u 04.27 s brojem Hitne pomoći ponovljenom molbom za lokacijom, ali bezuspješno. Nakon toga se gubi svaki kontakt s obitelji.

Slučaj 11.

AYS je kontaktirala obitelj 15. veljače 2018. koja tvrdi da je bila protjerana s teritorija RH u blizini Soljana, u utorak 13.2. oko 14.00. Kažu da je u grupi bilo 9 osoba - 3 muškarca, 2 žene i 4 djeteta (stara 4 mjeseca, 2 godine, 3 godine i 5 godina). Navode da su bila dva policijska auta - jedan s jednim policajcem i jedan s dva policajca, te da su kasnije pozvali policijski kombi. Prema odjeći - plavoj uniformi prepoznali su da se radi o hrvatskoj policiji. Navode i kako je jedan policajac imao zastavicu EU oko ruke. Navode da policajci nisu bili nasilni, odnosno da su bili ljubazni. No, obitelj navodi kako su neprestano ponavljali 'asylum', no policija je navodno odgovarala 'no engleski'. Potrpali su ih u policijski kombi i prema iskazu obitelji, vozili oko 50 minuta te ih ostavili na granici sa Srbijom. Navodno im policajci nisu uputili niti riječi, nego su samo pitali: 'Afganistan?', na što su izbjeglice odgovorile s 'da'.

Nakon što su ih pustili iz kombija, pokazali su im smjer u kojemu trebaju hodati. Obitelj napominje da je to bilo u blizini mjesta Ilinci, na samoj srpskoj granici te da je to bio drugi put da ih je protjerala hrvatska policija. Prvi puta, navode, bio je isti obrazac ponašanja, samo druga lokacija.

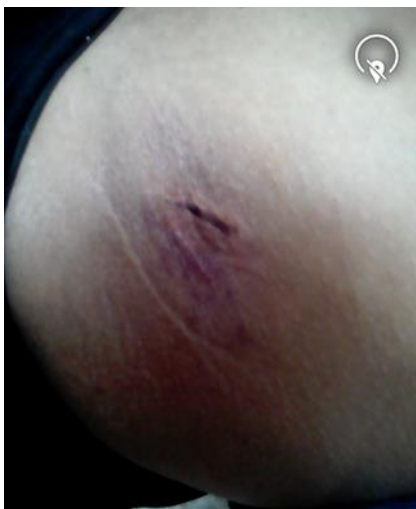
Slučaj 12.

Dana 16. veljače 2018. osobe su se javile AYS-u oko 22 sata, te kazale da su 4 dana u šumi. Traže broj hitne pomoći koji im AYS daje. AYS im daje i broj UNHCR-a i HPC-a, no, oni ne rade subotom. Grupa navodno ima 13 osoba, od kojih je osmero djece i jedna trudna žena. Ujutro maloljetni član grupe javlja AYS-u da su deportirani i da ne zna gdje mu je majka jer je pobjegao kad je policija došla. Iz poruka nije jasno je li i on deportiran kasnije ili se sam vratio nazad u Srbiju, ali napisao je da ide autobusom u Beograd.

Lokacija : <https://www.google.com/maps?q=45.065134%2C19.077657&hl=en&gl=au&shorturl=1>

Slučaj 13.

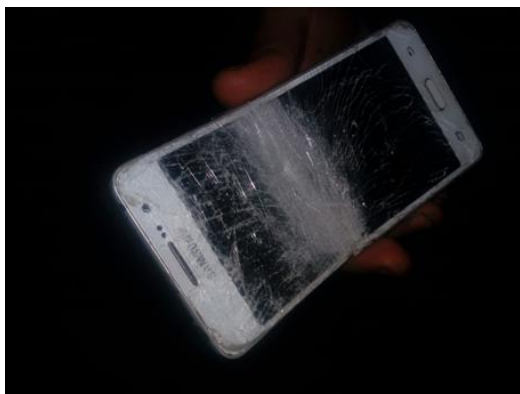
Dana 2. siječnja 2018. godine skupina od tri muškarca iz Afganistana prešla je pješke srpsko-hrvatsku granicu. Policijske granične snage su ih uhvatile u selu Banovci, nedaleko od državne granice. Radilo se o sedam policijskih službenika u policijskom kombiju. Izbjeglice su, prema njihovim navodima, izrazile namjeru za traženje azila, ali policija im nije dopustila da formaliziraju zahtjev, nego su zatražili od njih da im predaju svoje mobilne telefone i novac, istovremeno koristeći nasilje. Također, izbjeglice navode kako su ih policijski službenici udarali nogama i pendrekom te da su im zatim oduzeli 200 eura i dva mobilna telefona (modele: Samsung s7 i Samsung Mini). Nasilje i krađa su se dogodili u selu Banovci, dok su ih ostavili kod željeznice pruge Tovarnik – Šid i natjerali da se vrate u Srbiju.

Slučaj 14.

Dana 18. siječnja 2018. grupa od četiri muškarca iz Afganistana, od kojih su dvojica bili maloljetnici, pješke su prelazili poljoprivredne i šumske površine u blizini srpsko-hrvatske granice. Ulaskom na teritorij Hrvatske hrvatska granična policija ih je, prema navodima izbjeglica, vidjela i zaustavila. Izbjeglice nisu pokazali nikakvu namjeru za bijegom budući da su htjeli izraziti namjeru za traženje azila. No, policija nije uzela u obzir njihov zahtjev.

Jednog maloljetnika iz skupine policajci su, prema navodima izbjeglica optužili da je krijumčar. Policijski službenik uzeo je njegov mobilni telefon i razbio ga ispred njega, te ga takvog vratio. Zatim je policajac, prema navodima izbjeglica udario jednog od maloljetnika nogom u nos, te ga je također udario u leđa. Brat maloljetnika, i sam maloljetnik, upitao je policiju zašto tuku njegovog brata, na što su mu, prema navodima, uzvratili udarcima u želudac i u rame. Nakon što su ih, prema navodima izbjeglica, pretukli, uzeli su mi 230 eura, 2 prijenosne baterije i 2 mobilna telefona. Cijelo ovo vrijeme policijski službenici su ih vrijeđali, a na kraju su vraćeni u Srbiju.

Od siječnja 2018. vidljiva je značajnija suradnja između granične policije Hrvatske i Srbije. Nelegitimno, hrvatska granična policija predaje osobe uhvaćene na graničnim prijelazima u pokušaju ilegalnog prelaska srpskoj graničnoj policiji, koja zatim pokreće brzi sudski prekršajni postupak u kojem ih traži da plate kaznu prekršaja prelaska granice ilegalnim putem. U suprotnom ih odvođe u zatvor na nekoliko dana. Ovi postupci su pobliže objašnjeni u sljedeća dva slučaja:

Slučaj 15.

Dana 17. siječnja 2018. dva muškarca iz Afganistana prešla su srpsko-hrvatsku granicu sakriveni u kamionu. Na graničnom prijelazu Šid – Tovarnik provjerom skenerom, otkrila ih je i uhvatila hrvatska policija. Policijski službenici su prvo fotografirali dva muškarca dok su se još uvijek nalazili u kamionu. Intervjuirana osoba je naglasila da je policijski službenik provjeravao njegovu odjeću, ali mu nije dozvolio da uzme svoje cipele koje su ostale u kamionu. Izrazio je namjeru za zahtjev za azilom, ali mu je policija odgovorila s "Go back to Serbia!". Odveden je u manju prostoriju na graničnom prijelazu gdje su ga policijski službenici pitali za osobne podatke dok su ispunjavali njemu nepoznate formulare.

Nisu mu uručili niti jedan dokument, već su ga odveli u policijski kombiju i ostavili ga tamo 6-7 sati, u razdoblju između 4 i 11 sati ujutro, ostavivši pritom cijelo vrijeme upaljeno hladjenje. Oko 11 sati hrvatska policija ga je direktno predala srpskoj graničnoj policiji. Bio je bez obuće i tako je odveden u policijsku postaju u Šidu, gdje su ga policijski službenici upitali za njegove osobne podatke.

Odveden je na sud za prekršaje. Sudac je tražio od njega da plati prekršajnu kaznu u iznosu od 50 eura (5000 dinara) zbog ilegalnog prelaska granice. Kaznu koju je već jednom platio u srpnju prošle godine. U ovom slučaju nije imao dovoljno novca da bi mogao podmiriti iznos kazne, te je posljedično odveden u zatvor u Sremskoj Mitrovici, gdje je zadržan 5 dana. Drugi muškarac, koji se nalazio s intervjuiranim, također je proveo u zatvoru jednak broj dana.

Slučaj 16.

Dana 4. veljače 2018. skupina od 4 muškarca iz Afganistana uhvaćena je u kamionu na graničnom prijelazu Bajakovo. Intervjuirana osoba iz Afganistana opisala je susret sa službenicima hrvatske granične policije ovim riječima: *"Zvali su me talibanom. Pitao sam za azil, ali su mi odgovorili da nema azila. Ovo je bio treći put da sam izrazio namjeru za azilom. Znam da i ako dođem u Zagreb mi neće dati priliku da zatražim azil."* Policija ih je držala 8 sati u policijskom kombiju.

Prema navodima izbjeglice, uzeli su njihove fotografije, osobne podatke, mobilne telefone, ali im nisu dali nikakva službena rješenja. Zatim ih je hrvatska policija predala srpskoj graničnoj policiji, koja ih je odvela u policijsku postaju u Šidu. U policijskoj postaji su ih tražili osobne podatke i odveli na sud za prekršaje. U brzom sudskom postupku sudac je zatražio da plate kaznu za prekršaj ilegalnog prelaska

državne granice u iznosu od 50 eura. Intervjuirana osoba je platila rečeni iznos za sebe i jednog maloljetnika iz iste skupine. Druga dva muškarca iz skupine su odvedena u zatvor u Sremskoj Mitrovici.